

In gewijzigde vorm gepubliceerd in *Heraldicum Disputationes* 21 (1) 2016: 29-32.

Een hondenhalsband met het wapen van de Antwerpenaar Pieter Roose

Anton C. Zeven, NL-Wassenaar; Anton.zeven@hetnet.nl

Rijksmuseum Amsterdam

Een vervolg op mijn drie artikelen over heraldische halsbanden van hondenⁱ is de beschrijving van de heraldieke halsband van een hond in het Rijksmuseum te Amsterdam (afb. 1). Deze eikenhouten windhond werd door Artus Quellinus de Oude (Antwerpen 30 aug. 1609- Antwerpen 23 feb. 1668) in 1657 gesneden. De vitrine staat tegen de muur en daardoor is aan de bezoekerszijde niet te zien dat op de achterzijde van de halsband zich een wapen bevindt. Dit wapen is van de regentenfamilie Roose te Antwerpen (afb. 2 en 3). Op de website van het Rijksmuseum is te lezen, dat deze hond waarschijnlijk voor de Antwerpenaar Pieter Roose (1586-1673) werd gemaaktⁱⁱ. Doordat Pieter in hogere kringen van de Spaanse Nederlanden verkeerde zal hij meestal van de naam Pierre gebruik hebben gemaakt.

Afb. 1. De windhond (Rijksmuseum, Amsterdam) Foto ACZ

Afb. 2 en 3. Details van het beeld. Foto ACZ

Het wapen toont een hoge keper vergezeld van drie rozen (2-1). Het is een sprekend wapen want de rozen verwijzen naar de familienaam.

Artus Quellinus de Oude (Antwerpen 30 augustus 1609-Antwerpen 23 februari 1668

De beeldhouwer Artus Quellinus de Oude (afb. 4), ook wel Aerus Quellijn/Quellien genoemd, werkte voornamelijk in de Zuidelijke Nederlanden. In 1648 verhuist hij naar Amsterdam om aan de bouw van het nieuwe Raadhuis (het huidige Paleis op de Dam) mee te werken. Daarnaast was hij betrokken bij talloze kunstwerken, waaronder de windhond.

Afb. 4. Artus Quellinus de Oude (1609-1668)
Portret naar een schilderij van Erasmus Quellinus (1662).

Wapen Roose

Afb. 5. Wapen de Rosen. Hollandse Genealogische Databank.

Een kleurenafbeelding van het wapen bevindt zich in de Hollandse Genealogische Databank, van Hans Nagtegaal. Het betreft een Limburgse familie de Rosen. in zilver een keper, vergezeld van drie gepunte rozen, alles rood. Helmdek: een gouden kroon, waaruit vijf struisveren komen rood-zilver-rood-zilver-rood. Dekkleden: rood en zilver. Schildhouders: twee aanzienende gouden leeuwen, roodgetongd, houdende een gouden tournooilans met een banier volgens het schild.ⁱⁱⁱ

Een zwart-wit afbeelding toont ons als helmtken een antieke vlucht waarvan de rechter vleugel grijsig (zilver) en de linker zwart (rood) zijn. De wapenspreuk luidt: NEC SVMIT AVT PONET.

Het wapen van zijn oomzeggende neef en erfgenaam (Pierre) Ferdinand Roose (afb. 5) toont als schildhouders rechts een omkijkende griffioen met het Roose-banier, en links een

omlijkende leeuw met een banier met een kruis. Het staat afgebeeld op een plaat van een buiten dat Ferdinand bewoond.

Afb. 5. Wapen van (Pierre) Ferdinand Roose, oomzegger en erfgenaam van Pieter Roose
Door de sterk vergroting onscherp geworden.

Rijkdom

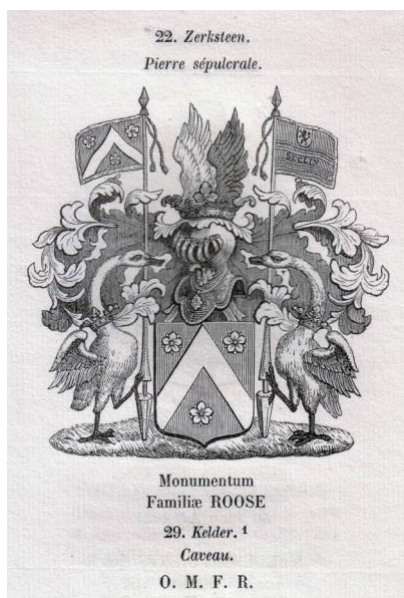
Pieter was puijsant rijk en als gebruikelijk uitte hij dat in een verzameling kunst, dat in de *Constcamer* tentoongesteld werd. Omdat de aartshertog Albert en aartshertogin Isabelle hen goed kenden, bezochten zij deze *Constcamer*. Dit bezoek werd vastgelegd door de kunstschilders Jan van Breughel de Oude en Hieronymus Francken II in ca 1621-1623. (afb. 6, detail). We zien Pieter in het midden.

Afb. 6. Detail van het schilderij dat het bezoek van de “aartshertogen” aan de *Constcamer* van Pieter Roose, door Jan van Breughel de Oude en Hieronymus Francken II, ca 1621-1623. The Walters Museum, Baltimore, Ver. Staten.

Grafzerk en graftombe

Naast een familiegrafkelder (afb. 7) werd er voor Pieter Roose ook een tombe opgericht (afb. 8).in de kathedraal van Sint-Michiël en Sint-Goedela in Brussel De beschrijving wijkt af van bovenstaande daar hier de schildhouder zwanen zijn, waarvan de linker een banier draagt met een wapen met een leeuw en het woord SECLIN.^{iv}

Afb. 7. De grafzerk van het familiegraf Roose.

Eindnoten

ⁱ Zeven, A.C. 2009. *Wapen Schimmelpenninck van der Oije op een hondehalsband*. *Heraldisch Tijdschrift* 15: 98-99. *Vervelles of heraldische hangertjes in gebruik bij de jacht met valken en honden in Frankrijk in de 14de en 15de eeuw*. *Heraldisch Tijdschrift* 20: 115-120; -- 2015. *Heraldische halsbanden van honden en enkele andere diersoorten*. *Heraldisch Tijdschrift* 21: 94-102.

ⁱⁱ Documentatie Rijksmuseum te Amsterdam. *Hazewindhond, Artus Quellinua (I), 1657*. Eikenhout 35cm. Ik voeg nog toe dat dit misschien één van de of misschien wel de windhond is, die staat afgebeeld op afbeelding.

ⁱⁱⁱ De gelijkenis van de familienaam duidt op verwantschap. Zie HGD de Rosen 01 en aldaar voor bronnen.

^{iv} Wellicht in een ander artikel een toelichting op de **graftombe**. Deze is opgericht voor Pieter Roose. Heraldisch rechts de vier wapens van Pieters vier grootouders Roose, l'Apostelle, de Ryngout en Olives, en links de vier wapens van de vier grootouders van zijn vrouw Marie Kinschot: Kinschot, de Meldau, Gevaerts en Cock van Opijnen (meded. Marc Van de Cruys). Ik heb deze wapens verder niet onderzocht, omdat het onderwerp van mijn artikel het Roose-wapen op de halsband van de windhond in het Rijksmuseum te Amsterdam is.